

PRAKTIJK

Kieswijzer vvtto Engels

Veel scholen overwegen te starten met Engels vanaf groep 1, een aantal start in groep 5. Voor een goed rendement en een doorlopende leerlijn is meer nodig dan een start vanaf de kleuters of vanaf groep 5. De keuze van een methode of aanvullend lesmateriaal is bij de invoering van vroeg vreemdetalenonderwijs (vvtto) een belangrijke stap die een zorgvuldig keuzeproces vraagt.

De aanschaf van een methode is niet de eerste, maar één van de laatste stappen in het stappenplan. Je moet immers eerst bedenken aan welke doelen en niveaus je met de leerlingen acht jaar lang gaat werken. Daarmee voorkom je dat de leerlingen op hetzelfde niveau of zelfs onder het niveau eindigen voor Engels in het basisonderwijs (Eibo in groep 7 en 8). Dus je begint met het vaststellen van je ambitie, dat wil zeggen het eindniveau dat de leerlingen na acht jaar Engels moeten bereiken. De keuze gaat tussen drie niveaus: kerndoelen Engels, de Landelijke Standaard vvtto (kwaliteitsstandaard) of een niveau dat op den duur leidt naar de Landelijke Standaard vvtto. De keuze van een methode wordt bepaald door het ambitieniveau.

Eén of meer methodes

In tegenstelling tot wat veel leerkrachten denken, hoef je niet één methode voor alle leerjaren te kiezen. Integendeel, je kunt bijvoorbeeld een methode voor de onderbouw kiezen en voor de midden- of bovenbouw één of meer methodes aanschaffen. Als de methodes vanaf groep 1 maar passen bij en leiden naar je doelen. Belangrijk is dus dat in de methode onder andere staat beschreven welke (eind)niveaus van het Europees Referentiekader (ERK) de leerlingen moeten halen, welke onderwerpen (thema's onderbouw, vakken bovenbouw) er aan de orde komen en ook welke woordenschat binnen die onderwerpen per jaar aan de orde komt.

Landelijke Standaard vvtto

Officieel zijn de huidige kerndoelen voor Eibo niet gekoppeld aan een niveau, maar ze leiden officieus naar startersniveau A1 van het Europees Referentiekader. Dat niveau halen de leerlingen met gemiddeld een half uur Engels

per week, maar na acht jaar vvtto Engels wil je uiteraard dat de leerlingen minimaal op één niveau hoger (A2) uitkomen en mogelijk zelfs twee niveaus hoger (B1). Met de Landelijke Standaard vvtto als ambitieniveau weet je zeker dat je werkt aan kwalitatief goed Engels en dat het eindniveau van de leerlingen hoger wordt dan met Eibo. De eis is dan wel dat er structureel minimaal één uur Engels per week wordt gegeven, zo mogelijk verdeeld over meerdere momenten. De les Engels moet iedere week doorgaan en alle schooljaren ononderbroken worden aangeboden. Daarnaast leidt het werken vanuit de specifieke didactiek (met het vierfasenmodel en (kleuter)CLIL) naar communicatie, interactie en een actieve rol van de leerlingen. Van de leerkracht vraagt het werken met de Landelijke Standaard vvtto meerdere competenties op het gebied van taalvaardigheid, didactiek en uiteraard ook een actieve rol.

Kieswijzer vvtto

Met de Kieswijzer vvtto (de 'Kieswijzer vvtto' vind je op pp. 26-27) kun je een methode kiezen die past bij de Landelijke Standaard vvtto. De Kieswijzer vvtto is in feite een checklist met acht criteria: door de subvragen bij ieder criterium te beantwoorden, wordt vanzelf duidelijk in welke mate de onderzochte methode voldoet aan de criteria. Het kan zijn dat je niet alle subvragen met een '+' beantwoordt. Maak zelf de afweging of je wel/geen belang hecht aan de (sub)criteria die in het schema staan.

Marianne Bodde-

Alderlieste is expert vvtto/Engels en auteur/adviseur van diverse methodes, artikelen, projecten en boeken over (vak)didactiek Engels in het basisonderwijs

Lees verder op pagina 28

Kieswijzer vwo

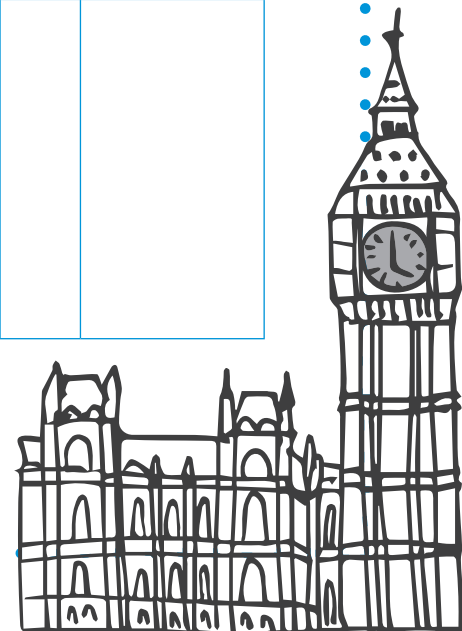
De Kieswijzer vwo is door Marianne Bodde-Alderlieste ontwikkeld in samenwerking met het Europees Platform-Nuffic (EP-Nuffic) en is voor feedback voorgelegd aan uitgevers en docenten Engels op de pabo. Vul hieronder de methode in waarvoor je de Kieswijzer vwo invult en vul in het schema per criterium een '+' of '-' in om de methode te beoordelen. Je kunt de kolom 'Toelichting' gebruiken om je keuze voor een '+' of '-' nader toe te lichten of algemene opmerkingen te noteren.

Methode: _____

Criteria en subvragen per criterium	+/-	Toelichting
<p>1. De methode biedt heldere informatie over de (doorlopende) leerlijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is er een overzicht van onderwerpen en doelen voor iedere jaargroep tot en met eind groep 8? • Is er afstemming tussen onder- (groep 1-4) en bovenbouw (groep 5-8)? • Wordt er rekening gehouden met leren lezen en schrijven van het Nederlands in groep 3/4? • Neemt de zelfstandige rol van de leerling toe? 		
<p>2. De methode biedt een visie op de doorlopende leerlijn qua leerstof:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is het uitgangspunt natuurlijke taalverwerving in de onderbouw? • Is de opbouw concentrisch in de onderbouw en oplopend in moeilijkheidsgraad in de bovenbouw? • Sluit de leerstof aan bij de belevingswereld van de leerlingen? • Zijn de opdrachten functioneel (in plaats van maken om het maken)? • Wordt er gewerkt vanuit de (verplichte) kerndoelen Engels basisonderwijs? • Is duidelijk welke thema's en vakken aan de orde komen? (Content and Language Integrated Learning (CLIL): thema's en vakinhoudelijke onderwerpen worden in het Engels behandeld. Vakdoelen worden dan verbonden met taaldoelen en procesdoelen.) • Is er een verantwoording voor bovenstaande keuzes? 		
<p>3. Er is in iedere jaargroep lesstof voor minimaal één uur Engels per week:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is duidelijk hoe de lestijd is verdeeld? • Bevat de methode suggesties voor uitbreiding van de lestijd? • Is duidelijk hoe iedere les/ieder hoofdstuk is opgebouwd? • Is duidelijk uit welke onderdelen de methode bestaat (bijvoorbeeld een handleiding met lesbeschrijvingen en lesdoelen, een tekstboek, een werkboek, een kopieermap, toetsen, extra materiaal, een woordenlijst, prenten- en leesboeken, een digitale leeromgeving (voor klassikaal en zelfstandig werken) en audio- en videomateriaal)? 		

England
LONDON

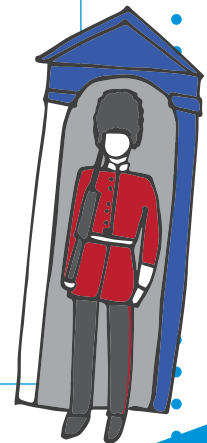
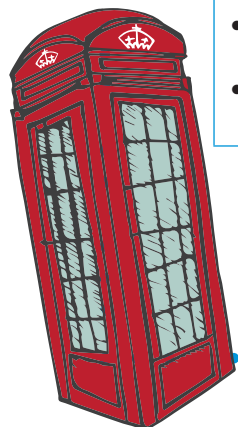

RED BUS

hello!

Criteria en subvragen per criterium	+/-	Toelichting
<p>4. Er wordt gewerkt naar een ERK-niveau hoger dan A1 in groep 8:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wordt er gedifferentieerd op verschillende uitstroomniveaus, zoals vmbo/havo/vwo (A1-B1)? • Is er een duidelijke balans/opbouw van de vijf verschillende vaardigheden: luisteren, spreken, gesprekken voeren, lezen en schrijven? • Is er nadruk op communiceren en interactie? 		
<p>5. Er is een verantwoording van de didactiek die wordt gebruikt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wordt er gewerkt vanuit het vierfasenmodel en CLIL, practice en practice produce? • Is er sprake van lessen in het Engels (in plaats van lessen Engels)? • Is er sprake van opbouw van kleuterclil naar primary CLIL? • Is er voldoende herhaling van de leerstof? • Wordt er aangesloten bij de voorkennis van de leerlingen? • Is er veel variëteit in werkvormen: liedjes, (rollen)spel, TPR, et cetera? • Zijn de vragen/opdrachten in het Engels gesteld? • Werken de leerlingen ook samen in coöperatieve werkvormen? • Worden de kinderen in de opdrachten uitgedaagd om Engels te spreken? • Wordt de woordenschat systematisch en functioneel aangeleerd/opgebouwd? 		
<p>6. Er is sprake van differentiatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vindt er differentiatie plaats qua leerstijlen, tempo, niveau? • Biedt de methode suggesties, leerstof en ruimte voor flexibele inzet, combinatieklassen, schoolprojecten of voor extra onderwerpen? 		
<p>7. De actieve rol van de leerkracht is duidelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vraagt de methode een actieve rol van de leerkracht? • Biedt de methode instructietaal voor de leerkracht? • Voorziet de methode in taalsteun door de leerkracht (scaffolding)? 		
<p>8. De methode bevat evaluaties of toetsen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Biedt de methode de mogelijkheid om het leerproces van de leerlingen te volgen/evalueren? • Is de evaluatie/toetsing afgestemd op het toepassen van datgene wat de leerlingen hebben geleerd voor de verschillende vaardigheden (luister-, spreek-, gespreks-, lees- en schrijfdoelen)? • Zijn er bruikbare evaluatie-/observatieformulieren? • Zijn de evaluaties/toetsen genormeerd? • Worden de taal-, inhoudelijke en procesdoelen bij CLIL geëvalueerd en/of getoetst? • Voorziet de methode in een systeem van borging/bewaren/overdracht van evaluaties, bijvoorbeeld een leerlingvolgsysteem? 		

Op www.jsw-online/kieswijzer-vvto kun je de Kieswijzer vvto downloaden

René van den Burg

Vervolg van pagina 25

Kieswijzer gebruiken

Het uitgangspunt van de Kieswijzer vto is een stappenplan vto, te vinden in het *Handboek vto* (2014, pp. 97-98) of te downloaden op www.epnuffic.nl. Het stappenplan geeft aan hoe je de keuze van een methode inplant. Jaar 1 start met een oriëntatie op methodes/lesmateriaal. Bij wijze van oriëntatie kun je een of meer zichtzendingen aanvragen, experimenteel een aantal lessen geven en met je team de ervaringen uitwisselen. In jaar 2, of zodra de oriëntatiefase is afgesloten, start de definitieve keuze van de methode. Het is logisch om met een methode voor de onderbouw te beginnen en de doelen voor ogen te houden die je uiteindelijk in groep 8 wilt bereiken. Je kunt bijvoorbeeld één of twee methodes kiezen om te onderzoeken. Neem de methode(s) die je wilt onderzoeken en vink de antwoorden op de statements en de subvragen van de kieswijzer aan: de meeste informatie zul je in de docentenhandleiding vinden. Na dit onderzoek zie je vanzelf hoe de methode scoort: als er vaak met een '1' wordt geantwoord of als er veel criteria ontbreken, helpt de methode niet om goed Engels te geven.

Gekozen methode uitrollen

Als de keuze is gemaakt, rol je de methode uit over alle onderbouwgroepen. Volg hetzelfde (keuze)proces voor methodes voor de midden- en bovenbouw. Het is namelijk niet aan te raden om al het lesmateriaal voor groep 1 tot

en met 8 in één jaar aan te schaffen en ermee te gaan werken in alle groepen zonder een goed invoeringsplan. Na de methodekeuze is het handig om een globaal lesplan te maken voor het eerste jaar: welk niveau van de methode wordt gebruikt en welke hoofdstukken (of units) in welke groepen worden gebruikt. Neem ook een planning van de activiteiten op, zoals projecten, et cetera. Als je dit vervolgens ook doet voor het tweede en daaropvolgende jaar, voorkom je dat Engels veel uitvalt, een bekend probleem in groep 7/8, en borg je de doorlopende leerlijn. Nu heb je meteen een overzicht van de onderwerpen die in de methode worden behandeld en kun je ook gemakkelijk aansluiten op al lopende projecten in de school.

Engelstalige methodes

De keuze voor werken met de Landelijke Standaard vto dwingt je om een methode te kiezen die naar een hoger niveau leidt dan de kerndoelen. De praktijk laat zien dat in groep 7 en 8 vaak Nederlandstalig materiaal wordt gebruikt. Niet alle beschikbare Nederlandstalige methodes zijn gericht op de Landelijke Standaard vto. Logischer is om een Engelstalig lespakket te kiezen. Dat biedt veel voordelen: je hoeft niet zelf alle instructietaal en vaktermen op te zoeken en zo kun je je eigen taalvaardigheid bijspijkeren. Werken zonder lesmateriaal is niet aan te raden, omdat je voor elke week minimaal een uur leerstof moet maken, zoeken en bewerken. Je kunt beter aanvullend lesmateriaal opbouwen naast een methode en er je eigen 'twist' aan geven.

De Kieswijzer vto helpt om de juiste methode Engels te kiezen

Materialenlijst

Op www.jsw-online.nl/kieswijzer-vto vind je de Materialenlijst van EP-Nuffic met info over methodes Engels voor het basisonderwijs, evenals tips waar je methodes Engels kunt bestellen.

LITERA TUUR!

- Bodde-Alderlieste, M.J., & Schokkenbroek, J. (2011). *Engels in het basisonderwijs. Kennisbasis vakdidactiek*. Groningen: Noordhoff.
- Corda, A., Philipsen, K., & Graaf, R. de (2014). *Handboek vto*. Bussum: Coutinho.
- Bodde-Alderlieste, M.J. (2015). Wat levert vroeg Engels op? *JSW, 100* (2), 12-15.
- EP-Nuffic (2016). *Landelijke Standaard vto Engels*. www.epnuffic.nl/primair-onderwijs/talenonderwijs/vroeg-vreemdetalenonderwijs-vto-engels (geraadpleegd op 1 juli 2016).

Wil jij op de hoogte blijven van de ontwikkelingen in het basisonderwijs?

Neem nu een abonnement op JSW

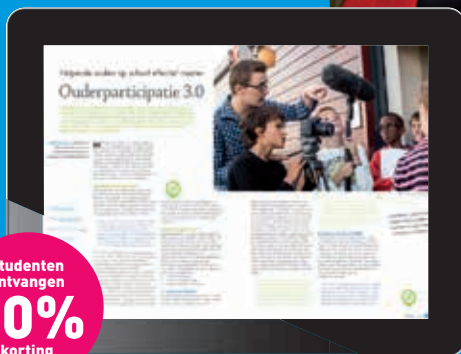
Wil je niets missen, neem dan een abonnement op HJK én JSW en betaal slechts €119,50 per jaar

JSW lezen op tablet en pc via Schooltas

Ontvang 10 x JSW

Krijg toegang tot het digitaal archief

Studenten ontvangen 40% korting

Samen voor €78,- per jaar

Meer weten? Ga naar www.jsw-online.nl of bel 088-2266692